

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 17ης Ιουλίου 2014*

«Προδικαστική παραπομπή — Χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης — Οδηγία 2003/109/ΕΚ — Άρθρα 2, 4, παράγραφος 1, 7, παράγραφος 1, και 13 — “Άδεια διαμονής επί μακρόν διαμένοντος ΕΕ” — Προϋποθέσεις χορηγήσεως — Νόμιμη και αδιάλειπτη διαμονή εντός του κράτους μέλους υποδοχής κατά τη διάρκεια των πέντε ετών προ της υποβολής της αιτήσεως προς χορήγηση αδείας — Άτομο έχον οικογενειακούς δεσμούς με τον επί μακρόν διαμένοντα — Ευνοϊκότερες εθνικές διατάξεις — Αποτελέσματα»

Στην υπόθεση C-469/13,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως βάσει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Tribunale di Verona (Ιταλία), με απόφαση της 27ης Αυγούστου 2013, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 30 Αυγούστου 2013, στο πλαίσιο της δίκης

Shamim Tahir

κατά

Ministero dell’Interno,

Questura di Verona,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Pešić, πρόεδρο τμήματος, C. G. Fernlund, A. Ó Caoimh (εισηγητή), C. Toader και E. Jarašiūnas, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Y. Bot

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τον G. Palatiello, avvocato dello Stato,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους T. Henze και B. Beutler,
- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους F.-X. Bréchet και D. Colas,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

- η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. Noort και M. Bulterman,
- η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον B. Majczyna,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τη M. Κοντού-Durande και τον A. Aresu,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 7, παράγραφος 1, και 13, σε συνδυασμό με τα άρθρα 2, στοιχείο ε', και 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/109/ΕΚ του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2003, σχετικά με το καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες (ΕΕ 2004, L 16, σ. 44), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2011/51/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαΐου 2011 (ΕΕ L 132, σ. 1, στο εξής: οδηγία 2003/109).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ, αφενός, της Shamim Tahir και, αφετέρου, του Ministero dell'Interno (ιταλικού υπουργείου εσωτερικών) και της Questura di Verona (αστυνομικής αρχής της Βερόνας), όσον αφορά την απόρριψη από την τελευταία αιτήσεως χορηγήσεως αδείας διαμονής επί μακρόν διαμένοντος ΕΕ την οποία είχε υποβάλει η Shamim Tahir.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2003/109

- 3 Κατά τις αιτιολογικές σκέψεις 4 και 6 της οδηγίας 2003/109:

«(4) Η ενσωμάτωση των υπηκόων τρίτων χωρών που είναι επί μακρόν διαμένοντες στα κράτη μέλη αποτελεί στοιχείο-κλειδί για την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, θεμελιώδους στόχου της [Ένωσης], ο οποίος ορίζεται στη Συνθήκη.

[...]

(6) Το κύριο κριτήριο για την απόκτηση του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος θα πρέπει να είναι η διάρκεια διαμονής στην επικράτεια ενός κράτους μέλους. Αυτή η κατοίκηση θα πρέπει να ήταν νόμιμη και αδιάλειπτη ώστε να δείχνει την εδραίωση του προσώπου στη χώρα. Θα πρέπει να προβλεφθεί κάποια ευελιξία ώστε να λαμβάνονται υπόψη περιστάσεις που μπορούν τυχόν να αναγκάζουν το πρόσωπο να αναχωρεί προσωρινά από την επικράτεια.»

- 4 Η αιτιολογική σκέψη 17 της οδηγίας αυτής έχει ως εξής:

«Η εναρμόνιση των προϋποθέσεων απόκτησης του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος ευνοεί την αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ κρατών μελών. Ορισμένα κράτη μέλη χορηγούν άδειες διαμονής μόνιμου ή απεριόριστης διάρκειας ισχύος υπό όρους ευνοϊκότερους από αυτούς που καθορίζονται με την παρούσα οδηγία. Η δυνατότητα εφαρμογής ευνοϊκότερων εθνικών διατάξεων δεν αποκλείεται

από τη Συνθήκη. Ωστόσο, για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, είναι σκόπιμο να προβλεφθεί ότι οι άδειες που χορηγούνται με ευνοϊκότερες προϋποθέσεις δεν παρέχουν το δικαίωμα διαμονής σε άλλα κράτη μέλη.»

- 5 Το άρθρο 1, στοιχείο α', της εν λόγω οδηγίας, με τίτλο «Αντικείμενο», ορίζει τα ακόλουθα:

«Η παρούσα οδηγία καθορίζει:

- α) τις προϋποθέσεις χορήγησης και ανάκλησης του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος από ένα κράτος μέλος στους υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι διαμένουν νόμιμα στην επικράτειά του, καθώς και τα συναφή δικαιώματα[,] [...]

[...]»

- 6 Το άρθρο 2, στοιχεία β', ε', και ζ', της οδηγίας αυτής περιλαμβάνει, για τους σκοπούς εφαρμογής αυτής, τους ακόλουθους ορισμούς:

- «β) “επί μακρόν διαμένων”: κάθε υπήκοος τρίτης χώρας που απολαύει του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος που προβλέπεται στα άρθρα 4 έως 7·

[...]

- ε) “μέλη της οικογενείας”: οι υπήκοοι τρίτης χώρας που διαμένουν στο οικείο κράτος μέλος σύμφωνα με την οδηγία 2003/86/EK του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 2003, σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης [EE L 251, σ. 12] [...]

[...]

- ζ) “άδεια παραμονής επί μακρόν διαμένοντος [EE]”: άδεια παραμονής που εκδίδεται από το οικείο κράτος μέλος κατά την απόκτηση του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος.»

- 7 Το άρθρο 3 της οδηγίας 2003/109 ορίζει το πεδίο εφαρμογής αυτής. Κατά την παράγραφο 1 του ως άνω άρθρου, η εν λόγω οδηγία «εφαρμόζεται στους υπηκόους τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στην επικράτεια κράτους μέλους». Οι παράγραφοι 2 και 3 του εν λόγω άρθρου ορίζουν ειδικότερα, αντιστοίχως, ότι η οδηγία 2003/109 δεν έχει εφαρμογή σε ορισμένες κατηγορίες υπηκόων τρίτων χωρών και ότι εφαρμόζεται υπό την επιφύλαξη ευνοϊκότερων διατάξεων ορισμένων διεθνών συμφωνιών.

- 8 Το κεφάλαιο II της οδηγίας αυτής, που περιλαμβάνει τα άρθρα 4 έως 13, αφορά την αναγνώριση του καθεστώτος του επί μακρόν διαμένοντος εντός των κρατών μελών.

- 9 Το άρθρο 4 της εν λόγω οδηγίας, με τίτλο «Διάρκεια της παραμονής», προβλέπει στην παράγραφο 1:

«Τα κράτη μέλη παρέχουν το καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος στους υπηκόους τρίτων χωρών που διαμένουν στην επικράτειά τους νόμιμα και αδιάλειπτα κατά τα πέντε τελευταία έτη αμέσως πριν από την υποβολή της σχετικής αίτησης.»

- 10 Το άρθρο 5 της οδηγίας 2003/109, με τίτλο «Προϋποθέσεις απόκτησης του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Τα κράτη μέλη απαιτούν από τον υπήκοο τρίτης χώρας να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία ότι διαθέτει για τον ίδιο και για τα εξαρτώμενα από αυτόν μέλη της οικογένειάς του:

- α) σταθερούς και τακτικούς πόρους, επαρκείς για τη συντήρηση του ιδίου/της ίδιας και των μελών της οικογενείας του/της, χωρίς να απαιτείται προσφυγή στο σύστημα κοινωνικής αρωγής του οικείου κράτους μέλους. Τα κράτη μέλη αξιολογούν τους πόρους αυτούς σύμφωνα με τη φύση και τον τακτικό χαρακτήρα τους και μπορούν να λαμβάνουν υπόψη το επίπεδο των κατωτάτων μισθών και συντάξεων πριν από την αίτηση για τη χορήγηση του καθεστώτος του επί μακρόν διαμένοντος·
- β) ασφάλιση ασθένειας, που να καλύπτει το σύνολο των κινδύνων, οι οποίοι συνήθως καλύπτονται για τους ημεδαπούς στο οικείο κράτος μέλος.»

- 11 Κατά το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής:

«Προκειμένου να αποκτήσει το καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος, ο ενδιαφερόμενος υπήκοος της τρίτης χώρας υποβάλλει αίτηση στις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους στο οποίο διαμένει. Η αίτηση συνοδεύεται από τα επίσημα δικαιολογητικά που προβλέπονται από το εθνικό δίκαιο και αποδεικνύουν ότι πληροί τους απαριθμούμενους στα άρθρα 4 και 5 όρους και, εφόσον απαιτείται, από ένα έγκυρο ταξιδιωτικό έγγραφο ή επικυρωμένο αντίγραφό του.

[...]

- 12 Οι παράγραφοι 2 και 4 του άρθρου 8 της εν λόγω οδηγίας, με τίτλο «Άδεια παραμονής επί μακρόν διαμένοντος [ΕΕ]», έχουν ως ακολούθως:

«2. Τα κράτη μέλη χορηγούν στον επί μακρόν διαμένοντα άδεια παραμονής επί μακρόν διαμένοντος [ΕΕ]. Αυτή η άδεια έχει διάρκεια ισχύος τουλάχιστον πέντε ετών· κατά τη λήξη της, ανανεώνεται αυτοδικαίως κατόπιν αιτήσεως, εφόσον απαιτείται.

[...]

4. Όταν κράτος μέλος εκδίδει άδεια διαμονής μακράς διάρκειας στην ΕΕ σε υπήκοο τρίτης χώρας στον οποίο χορήγησε διεθνή προστασία, αναγράφεται στην άδεια διαμονής μακράς διάρκειας στην ΕΕ που του έχει χορηγηθεί η ακόλουθη παρατήρηση υπό τον τίτλο “Παρατηρήσεις”: “Έχει χορηγηθεί διεθνής προστασία από ... (ονομασία του κράτους μέλους) στις (ημερομηνία)”.»

- 13 Το άρθρο 13 της οδηγίας 2003/109, με τίτλο «Ευνοϊκότερες εθνικές διατάξεις», προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη μπορούν να χορηγούν μόνιμ[ες] ή απεριόριστης ισχύος άδειες διαμονής με ευνοϊκότερους όρους από αυτούς που καθορίζονται στην παρούσα οδηγία. Τέτοιες άδειες διαμονής δεν παρέχουν το δικαίωμα διαμονής στα άλλα κράτη μέλη, όπως προβλέπεται στο κεφάλαιο ΙΙΙ της παρούσας οδηγίας.»

- 14 Το κεφάλαιο ΙΙΙ της οδηγίας αυτής, με τίτλο «Διαμονή στα άλλα κράτη μέλη», ορίζει στο άρθρο 14, παράγραφος 1, τα ακόλουθα:

«Οι επί μακρόν διαμένοντες αποκτούν το δικαίωμα να διαμένουν στο έδαφος κρατών μελών άλλων από εκείνο που τους χορήγησε το καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος, για περίοδο που υπερβαίνει τους τρεις μήνες, εφόσον πληρούνται οι όροι που καθορίζονται στο παρόν κεφάλαιο.»

- 15 Το άρθρο 16 του εν λόγω κεφαλαίου αφορά τα μέλη της οικογένειας. Δυνάμει των παραγράφων 1 και 2 αυτού:

«1. Όταν ο επί μακρόν διαμένων ασκεί το δικαίωμα διαμονής του/της σε δεύτερο κράτος μέλος και όταν η οικογένεια είχε ήδη συσταθεί στο πρώτο κράτος μέλος, τα μέλη της οικογένειας του/της, τα οποία πληρούν τους όρους του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/86/ΕΚ επιτρέπεται να συνοδεύσουν ή να συνενωθούν με τον επί μακρόν διαμένοντα.

2. Όταν ο επί μακρόν διαμένων ασκεί το δικαίωμα διαμονής του/της σε δεύτερο κράτος μέλος και όταν η οικογένεια είχε ήδη συσταθεί στο πρώτο κράτος μέλος, μπορεί να επιτραπεί στα μέλη της οικογένειας του/της, πλην των αναφερομένων στο άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/86/ΕΚ, να συνοδεύσουν ή να συνενωθούν με τον επί μακρόν διαμένοντα.»

Η οδηγία 2003/86

- 16 Κατά το άρθρο 1 της οδηγίας 2003/86, σκοπός αυτής «είναι να καθορίσει τους όρους υπό τους οποίους μπορούν να ασκούν το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης οι υπήκοοι τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στην επικράτεια των κρατών μελών».

Το ιταλικό δίκαιο

- 17 Το άρθρο 9 του νομοθετικού διατάγματος 286, της 25ης Ιουλίου 1998, για την κωδικοποίηση των διατάξεων περί μεταναστεύσεως και αλλοδαπών (τακτικό συμπλήρωμα στο *GURI* αριθ. 139, της 18ης Αυγούστου 1998, στο εξής: νομοθετικό διάταγμα 286/1998), όπως τροποποιήθηκε με το νομοθετικό διάταγμα 3, της 8ης Ιανουαρίου 2007, περί εφαρμογής της οδηγίας 2003/109 σχετικά με το καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών που είναι επί μακρόν διαμένοντες (*GURI* αριθ. 24, της 30ής Ιανουαρίου 2007), ορίζει στην παράγραφο 1 τα ακόλουθα:

«Ο αλλοδαπός που έχει ισχύουσα άδεια παραμονής από πέντε τουλάχιστον έτη και που αποδεικνύει ότι διαθέτει εισόδημα μεγαλύτερο ή ίσο με το ποσό που καταβάλλεται ετησίως ως κοινωνικό επίδομα και, σε περίπτωση που η αίτηση αφορά τα μέλη της οικογένειάς του, επαρκές εισόδημα [...] και κατάλληλη κατοικία που πληροί τις ελάχιστες προϋποθέσεις που προβλέπουν [οι εφαρμοστέες διατάξεις του εθνικού δικαίου], μπορεί να ζητήσει από τον διοικητή της αστυνομικής αρχής τη χορήγηση άδειας διαμονής [ΕΚ] για επί μακρόν διαμένοντα πρόσωπα, τόσο για τον ίδιο όσο και για τα μέλη της οικογένειάς του, όπως ορίζεται στο άρθρο 29, παράγραφος 1.»

- 18 Το άρθρο 29, παράγραφος 1, σημείο α, του νομοθετικού διατάγματος 286/1998 προβλέπει τα εξής:

«Ο αλλοδαπός μπορεί να ζητήσει την επανένωση για τα ακόλουθα μέλη της οικογένειάς του:

- α) τον σύζυγό του από τον οποίο δεν έχει λάβει νομίμως διαζύγιο και ο οποίος είναι ηλικίας 18 ετών τουλάχιστον [...]

- 19 Με τίτλο «Αίτηση αδείας διαμονής», το άρθρο 16 του προεδρικού διατάγματος 394, της 31ης Αυγούστου 1999, για την εφαρμογή των κωδικοποιημένων διατάξεων περί μεταναστεύσεως και αλλοδαπών, σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 6, του νομοθετικού διατάγματος [286/1998] (τακτικό συμπλήρωμα στο *GURI* αριθ. 190, της 3ης Νοεμβρίου 1999), όπως τροποποιήθηκε με το

προεδρικό διάταγμα 334, της 18ης Οκτωβρίου 2004, περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του διατάγματος 394, της 31ης Αυγούστου 1999, στον τομέα της μεταναστεύσεως (τακτικό συμπλήρωμα στο *GURI* αριθ. 17 της 10ης Φεβρουαρίου 2005), προβλέπει στις παραγράφους 1 έως 4 τα εξής:

«1. Για τη χορήγηση της κάρτας διαμονής περί της οποίας γίνεται λόγος στο άρθρο 9 του [νομοθετικού διατάγματος 286/1998], ο ενδιαφερόμενος πρέπει να υποβάλει έγγραφη αίτηση, χρησιμοποιώντας έντυπο εγκεκριμένο με διάταγμα του [Υπουργού Εσωτερικών].

2. Στην αίτησή του, που πρέπει να υποβληθεί στην αστυνομική αρχή του τόπου κατοικίας του αλλοδαπού, ο τελευταίος πρέπει να αναφέρει:

- a) τα πλήρη στοιχεία ταυτότητάς του·
- b) τον τόπο ή τους τόπους κατοικίας του ενδιαφερομένου στην Ιταλία κατά τη διάρκεια των πέντε προηγούμενων ετών·
- c) τον τόπο κατοικίας του·
- d) τις πηγές των εισοδημάτων του [...]

[...]

4. Υπό την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 9, παράγραφος 2, και του άρθρου 30, παράγραφος 4, του κωδικοποιημένου κειμένου, αν πρόκειται για αίτηση που αφορά τα μέλη της οικογενείας δυνάμει του άρθρου 9, παράγραφος 1, και του άρθρου 29, παράγραφος 1, σημείο b-bis, του εν λόγω κωδικοποιημένου κειμένου, οι πληροφορίες περί των οποίων γίνεται λόγος στην παράγραφο 2 και τα έγγραφα που παρατίθενται στην παράγραφο 3 του παρόντος άρθρου πρέπει επίσης να αφορούν τον σύζυγο και τα κάτω των 18 ετών ανήλικα τέκνα που συγκατοικούν με τον ενδιαφερόμενο, άτομα για τα οποία επίσης ζητείται κάρτα διαμονής. Επιπροσθέτως, πρέπει να προσκομίζονται τα ακόλουθα έγγραφα, τα οποία αφορούν:

- a) την ιδιότητα του συζύγου ή του ανήλικου τέκνου [...]
- b) τη χρήση κατοικίας [διατάξεις εθνικού δικαίου στον τομέα της τηρήσεως των κανόνων υγιεινής] [...]
- c) το εισόδημα [...]· λαμβανομένου υπόψη εκείνου των μελών της οικογενείας που συγκατοικούν με τον ενδιαφερόμενο χωρίς να συντηρούνται από αυτόν.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 20 Στις 28 Φεβρουαρίου 2012 η Shamim Tahir, Πακιστανή υπήκοος, υπέβαλε στην Questura di Verona αίτηση χορηγήσεως αδειάς διαμονής επί μακρόν διαμένοντος ΕΕ ως σύζυγος του Saeed Tahir, επίσης Πακιστανού υπηκόου. Ο τελευταίος είναι κάτοχος μιας τέτοιας αδειάς διαμονής.
- 21 Η εν λόγω αίτηση απορρίφθηκε από την Questura di Verona, με την αιτιολογία ότι η Shamim Tahir, που διέμενε στην Ιταλία μόλις από τις 15 Μαρτίου 2010, βάσει θεωρήσεως εισόδου στο πλαίσιο οικογενειακής επανενώσεως με τον σύζυγό της, δεν πληρούσε την προϋπόθεση την οποία προβλέπει το άρθρο 9 του νομοθετικού διατάγματος 286/1998, κατά το οποίο ο ενδιαφερόμενος απαιτείται να έχει, από πενταετίας τουλάχιστον, ισχύουσα άδεια διαμονής.

- 22 Η Shamim Tahir προσέφυγε ενώπιον του Tribunale di Verona ζητώντας την ακύρωση της ως άνω απορριπτικής αποφάσεως. Επικαλούμενη την ιταλική νομοθεσία, διατείνεται ότι έχει δικαίωμα για άδεια διαμονής επί μακρόν διαμένοντος ΕΕ, διότι είναι μέλος της οικογενείας του Saeed Tahir, που υπαγόταν ήδη στο καθεστώς αυτό στην Ιταλία, και ότι, για τον λόγο αυτόν, απαλλάσσεται από την εν λόγω προϋπόθεση. Η Shamim Tahir ισχυρίζεται ιδίως ότι η ερμηνεία της του άρθρου 9 του νομοθετικού διατάγματος 286/1998 δικαιολογείται από το άρθρο 13 της οδηγίας 2003/109. Το εν λόγω άρθρο 9 προβλέπει ένα μέτρο ευνοϊκότερο εκείνου το οποίο ορίζεται στην οδηγία 2003/109, καθόσον δεν απαιτείται το μέλος της οικογενείας του υπαγόμενου στο καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος να πληροί την προϋπόθεση να κατοικεί νόμιμα και αδιάλειπτα στην Ιταλία επί πενταετία.
- 23 Η Questura di Verona υποστηρίζει ότι η προϋπόθεση κατοικίας την οποία θέτει το εν λόγω άρθρο 9 είναι μια αναγκαία προϋπόθεση για τη χορήγηση αδειάς διαμονής επί μακρόν διαμένοντος ΕΕ, διότι την επιβάλλει το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/109, και ότι η κανονιστική αυτή ρύθμιση δεν προβλέπει καμία παρέκκλιση επ' αυτού.
- 24 Το αιτούν δικαστήριο εκθέτει, με την απόφασή του, ότι το άρθρο 9, παράγραφος 1, του νομοθετικού διατάγματος 286/1998 επεκτείνει, υπό ορισμένες προϋποθέσεις περί επαρκούς εισοδήματος και κατάλληλης κατοικίας, τη δυνατότητα χορηγήσεως αδειάς διαμονής επί μακρόν διαμένοντος ΕΕ στα μέλη της οικογενείας υπηκόου τρίτης χώρας ο οποίος έχει ήδη μια τέτοια άδεια. Προς τούτο, η προϋπόθεση πενταετούς κατοικίας αφορά μόνον τον υπήκοο αυτό και όχι τα μέλη της οικογενείας του. Εξάλλου, η ερμηνεία αυτή επιβεβαιώνεται από ορισμένες αποφάσεις των εθνικών δικαστηρίων. Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν η προαναφερθείσα διάταξη αντιβαίνει προς την οδηγία 2003/109, καθόσον από την οδηγία αυτή απορρέει ότι, για τη χορήγηση της ως άνω αδειάς, ο αιτών την εν λόγω άδεια πρέπει να είναι μονίμως εγκατεστημένος στο οικείο κράτος μέλος.
- 25 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Tribunale di Verona αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Έχει το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/109 την έννοια ότι ο όρος της νόμιμης και αδιάλειπτης παραμονής επί πέντε έτη στο κράτος μέλος, τον οποίο προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας και του οποίου πρέπει να αποδεικνύεται η πλήρωση κατά την υποβολή της αιτήσεως εκδόσεως [αδειάς διαμονής επί μακρόν διαμένοντος ΕΕ], μπορεί να αναφέρεται και σε άτομο διαφορετικό από τον αιτούντα, το οποίο συνδέεται με τον αιτούντα με οικογενειακούς δεσμούς κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο ε', της οδηγίας [2003/109];
- 2) Έχει το άρθρο 13, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2003/109 την έννοια ότι μεταξύ των ευνοϊκότερων όρων υπό τους οποίους τα κράτη μέλη μπορούν να χορηγούν μόνιμες ή απεριόριστης διάρκειας ισχύος [άδειες παραμονής επί μακρόν διαμένοντος ΕΕ] περιλαμβάνεται και η πρόβλεψη ότι η νόμιμη και αδιάλειπτη παραμονή του ατόμου υπέρ του οποίου έχει ήδη αναγνωριστεί το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος επί πέντε έτη στο οικείο κράτος, την οποία προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας [2003/109], επεκτείνεται και στα μέλη της οικογενείας του κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο ε', της οδηγίας, ανεξαρτήτως της διάρκειας διαμονής τους στο έδαφος του κράτους μέλους στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 26 Με το πρώτο του ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/109 έχει την έννοια ότι το μέλος της οικογενείας, όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο 2, στοιχείο ε', της οδηγίας αυτής, ατόμου που έχει ήδη υπαχθεί στο καθεστώς του επί μακρόν

διαμέλλοντος μπορεί να απαλλάσσεται από την προϋπόθεση την οποία προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, κατά την οποία, προκειμένου να αναγνωριστεί υπέρ του ενδιαφερομένου το εν λόγω καθεστώς, ο υπήκοος τρίτης χώρας πρέπει να έχει διαμείνει νόμιμα και αδιάλειπτα εντός του οικείου κράτους μέλους κατά τη διάρκεια των πέντε ετών προ της υποβολής της αιτήσεως αυτής.

- 27 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι το σύστημα το οποίο προβλέπει η οδηγία 2003/109 συνεπάγεται σαφώς ότι η υπαγωγή στο καθεστώς του επί μακρόν διαμέλλοντος δυνάμει της οδηγίας αυτής υπόκειται σε ειδική διαδικασία και, επιπλέον, εξαρτάται από την πλήρωση των προϋποθέσεων του κεφαλαίου II της εν λόγω οδηγίας (απόφαση Kamberaj, C-571/10, EU:C:2012:233, σκέψη 66).
- 28 Έτσι, το Δικαστήριο τόνισε ότι το άρθρο 4 της οδηγίας 2003/109 προβλέπει ότι τα κράτη μέλη αναγνωρίζουν το καθεστώς του επί μακρόν διαμέλλοντος μόνο στους υπηκόους τρίτων χωρών που διαμένουν στην επικράτειά τους νόμιμα και αδιάλειπτα κατά τα πέντε τελευταία έτη αμέσως πριν από την υποβολή της αιτήσεως. Το άρθρο 5 της οδηγίας αυτής εξαρτά την υπαγωγή στο καθεστώς αυτό από την απόδειξη του ότι ο υπήκοος τρίτης χώρας που ζητεί να αναγνωριστεί υπέρ αυτού το ως άνω καθεστώς διαθέτει επαρκείς πόρους και ασφάλιση ασθένειας. Τέλος, το άρθρο 7 της ίδιας οδηγίας ορίζει ειδικότερα τις διαδικαστικές προϋποθέσεις για την υπαγωγή στο εν λόγω καθεστώς (απόφαση Kamberaj, EU:C:2012:233, σκέψη 67).
- 29 Ωστόσο, από κανένα στοιχείο του γράμματος του εν λόγω άρθρου 7 και από καμία άλλη διάταξη της οδηγίας 2003/109 δεν μπορεί να συναχθεί ότι, για να υπαχθεί στο προβλεπόμενο από την οδηγία αυτή καθεστώς του επί μακρόν διαμέλλοντος, ένα μέλος της οικογενείας υπό την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο ε', της οδηγίας αυτής μπορεί να απαλλάσσεται από την προϋπόθεση νόμιμης και αδιάλειπτης διαμονής στο έδαφος του οικείου κράτους μέλους κατά τη διάρκεια των πέντε ετών αμέσως πριν από την υποβολή της σχετικής αιτήσεως.
- 30 Αντιθέτως, από την συνδυασμό των άρθρων 4 και 7 της οδηγίας 2003/109 και λαμβανομένης υπόψη της αιτιολογικής σκέψεως 6 της οδηγίας αυτής, προκύπτει ότι η εν λόγω προϋπόθεση διαμονής είναι απαραίτητη για την υπαγωγή στο καθεστώς του επί μακρόν διαμέλλοντος.
- 31 Πράγματι, πρέπει να σημειωθεί ότι, αφενός, το άρθρο 7 της οδηγίας 2003/109 περιλαμβάνει ρητή παραπομπή στις προϋποθέσεις που απαριθμούνται στα άρθρα 4 και 5 της οδηγίας αυτής. Επομένως, η αίτηση που υποβάλλεται στις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους από υπήκοο τρίτης χώρας πρέπει να συνοδεύεται από δικαιολογητικά που αποδεικνύουν ότι αυτός ικανοποιεί τις ως άνω προϋποθέσεις και, επομένως, ιδίως την προϋπόθεση διαμονής. Αφετέρου, η αιτιολογική σκέψη 6 της εν λόγω οδηγίας ορίζει ότι το κύριο κριτήριο για την υπαγωγή στο καθεστώς του επί μακρόν διαμέλλοντος πρέπει να είναι η διάρκεια διαμονής στο έδαφος κράτους μέλους. Η ως άνω αιτιολογική σκέψη διευκρινίζει ότι η κατοικία αυτή πρέπει να είναι νόμιμη και αδιάλειπτη ώστε να δείχνει την «εδραίωση» [τους δεσμούς] του ατόμου με τη χώρα διαμονής.
- 32 Έτσι, το Δικαστήριο έχει δεχθεί ότι από τις αιτιολογικές σκέψεις 4 και 6 της οδηγίας 2003/109 προκύπτει ιδίως ότι πρωταρχικός σκοπός της είναι η «ενσωμάτωση» [ένταξη στην κοινωνία] των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν επί μακρόν στα κράτη μέλη (βλ., επ' αυτού, απόφαση Singh, C-502/10, EU:C:2012:636, σκέψη 45).
- 33 Το Δικαστήριο έχει επίσης δεχθεί ότι, όπως απορρέει από το άρθρο 4, παράγραφος 1, και από την αιτιολογική σκέψη 6 της οδηγίας 2003/109, οι δεσμοί του ενδιαφερομένου στη χώρα και, συνεπώς, η ιδιότητά του ως επί μακρόν διαμέλλοντος αποδεικνύονται από τη νόμιμη και αδιάλειπτη διαμονή του επί πενταετία (βλ., επ' αυτού, απόφαση Singh, EU:C:2012:636, σκέψη 46).

- 34 Επομένως, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι η προϋπόθεση νόμιμης και αδιάλειπτης διαμονής στο έδαφος του οικείου κράτους μέλους κατά τη διάρκεια των πέντε ετών αμέσως πριν από την υποβολή της αιτήσεως αυτής, την οποία προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/109 είναι αναγκαία για την υπαγωγή στο κατά την οδηγία αυτή καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος, οπότε υπήκοος τρίτης χώρας μπορεί να υποβάλει αίτηση, δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, προκειμένου να υπαχθεί στο καθεστώς αυτό μόνον αν πληροί ο ίδιος προσωπικά την ως άνω προϋπόθεση.
- 35 Εν προκειμένω, από τη δικογραφία που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο προκύπτει ότι η προσφεύγουσα της κύριας δίκης είχε διαμείνει στην ιταλική επικράτεια, την περίοδο της υποβολής της αιτήσεως της προς χορήγηση αδειάς διαμονής επί μακρόν διαμένοντος ΕΕ, για διάστημα μικρότερο των δύο ετών. Επομένως, δεν προκύπτει ότι η ως άνω προσφεύγουσα πληρούσε την προϋπόθεση που θέτει το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/109, πράγμα το οποίο εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.
- 36 Εξάλλου, η οδηγία αυτή περιλαμβάνει, ασφαλώς, διατάξεις σχετικές με το δικαίωμα διαμονής των μελών της οικογενείας, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 2, στοιχείο ε', της εν λόγω οδηγίας. Εντούτοις, οι διατάξεις αυτές αφορούν την ειδική περίπτωση των μελών της οικογενείας του υπηκόου τρίτης χώρας που υπάγεται στο καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος, εντός ενός πρώτου κράτους μέλους, ο οποίος ασκεί το δικαίωμά του διαμονής εντός ενός δεύτερου κράτους μέλους. Έτσι, το άρθρο 16 της εν λόγω οδηγίας προβλέπει το δικαίωμα και τις προϋποθέσεις βάσει των οποίων τα μέλη αυτά μπορούν να συνοδεύσουν τον ενδιαφερόμενο στο δεύτερο κράτος μέλος ή να έρθουν να κατοικήσουν μαζί του.
- 37 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 4, παράγραφος 1, και 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/109 έχουν την έννοια ότι το μέλος της οικογενείας, όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο 2, στοιχείο ε', της οδηγίας αυτής, ατόμου υπέρ του οποίου έχει ήδη αναγνωριστεί το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος δεν μπορεί να απαλλάσσεται από την προϋπόθεση που θέτει το άρθρο 4, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας κατά την οποία, προς αναγνώριση του καθεστώτος αυτού, ο υπήκοος τρίτης χώρας πρέπει να έχει διαμείνει νόμιμα και αδιάλειπτα εντός του οικείου κράτους μέλους κατά τα πέντε έτη που προηγήθηκαν της υποβολής της αιτήσεως αυτής.

Επί του δεύτερου ερωτήματος

- 38 Με με το δεύτερο ερώτημά του το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί, κατά βάση, αν το άρθρο 13 της οδηγίας 2003/109 έχει την έννοια ότι αυτό επιτρέπει σε κράτος μέλος να χορηγεί άδεια διαμονής επί μακρόν διαμένοντος ΕΕ υπό προϋποθέσεις ευνοϊκότερες εκείνων που προβλέπονται από την οδηγία αυτή σε μέλος της οικογενείας υπό την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο ε', της οδηγίας αυτής.
- 39 Συναφώς, πρέπει να διαπιστωθεί, εισαγωγικώς, ότι η δυνατότητα χορηγήσεως τέτοιου τίτλου διαμονής σε υπήκοο τρίτης χώρας, χωρίς αυτός να απαιτείται να πληροί την προϋπόθεση νόμιμης και αδιάλειπτης διαμονής στο κράτος μέλος αυτό, την οποία προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, μπορεί να εμπίπτει στην προβλεπόμενη στο άρθρο 13 της ως άνω οδηγίας 2003/109 ευχέρεια η οποία συνίσταται στην παροχή στα κράτη μέλη της δυνατότητας να χορηγούν μόνιμους τίτλους διαμονής ή τίτλους απεριόριστης διάρκειας ισχύος υπό ευνοϊκότερες προϋποθέσεις έναντι εκείνων τις οποίες προβλέπει η ίδια οδηγία.
- 40 Πάντως, από την αιτιολογική σκέψη 17 της οδηγίας 2003/109 προκύπτει ότι η εναρμόνιση των προϋποθέσεων κτήσεως του καθεστώτος του επί μακρόν διαμένοντος ευνοεί την αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ κρατών μελών. Στο πλαίσιο αυτό, η εν λόγω αιτιολογική σκέψη ορίζει ότι οι

μόνιμοι τίτλοι διαμονής ή οι τίτλοι απεριόριστης διάρκειας ισχύος που χορηγούνται υπό ευνοϊκότερες προϋποθέσεις έναντι εκείνων της οδηγίας αυτής δεν παρέχουν δικαίωμα διαμονής στα άλλα κράτη μέλη.

- 41 Έτσι, καίτοι το άρθρο 13 της οδηγίας 2003/109 παρέχει στα κράτη μέλη την προαναφερθείσα δυνατότητα, σύμφωνα με τη σαφή διατύπωση της δεύτερης περιόδου της διατάξεως αυτής οι σχετικοί εκδιδόμενοι τίτλοι μπορούν να είναι μόνον «άδειες διαμονής [που] δεν παρέχουν το δικαίωμα διαμονής στα άλλα κράτη μέλη, όπως προβλέπεται στο κεφάλαιο III της [οδηγίας αυτής]».
- 42 Όπως προκύπτει ιδίως από τον συνδυασμό των άρθρων 2, στοιχείο β', και 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/109, η άδεια διαμονής του επί μακρόν διαμένοντος ΕΕ παρέχει, καταρχήν, στον δικαιούχο το δικαίωμα διαμονής στο έδαφος άλλων κρατών μελών πέραν εκείνου το οποίο αναγνώρισε υπέρ αυτού το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος για διάστημα υπερβαίνον τους τρεις μήνες.
- 43 Επομένως, τίτλος διαμονής χορηγηθείς, σύμφωνα με το άρθρο 13 της εν λόγω οδηγίας, από κράτος μέλος σε μέλος της οικογενείας υπό την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο ε', της ίδιας οδηγίας υπό προϋποθέσεις ευνοϊκότερες εκείνων τις οποίες προβλέπει το δίκαιο της Ένωσης δεν μπορεί να αποτελεί σε καμία περίπτωση άδεια διαμονής επί μακρόν διαμένοντος υπό την έννοια της εν λόγω οδηγίας.
- 44 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 13 της οδηγίας 2003/109 έχει την έννοια ότι δεν επιτρέπει σε κράτος μέλος να χορηγεί άδεια διαμονής επί μακρόν διαμένοντος ΕΕ σε μέλος της οικογενείας υπό την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο ε', της οδηγίας αυτής υπό προϋποθέσεις ευνοϊκότερες εκείνων τις οποίες προβλέπει η οδηγία αυτή.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 45 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Τα άρθρα 4, παράγραφος 1, και 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/109/ΕΚ του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2003, σχετικά με το καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2011/51/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαΐου 2011, έχουν την έννοια ότι το μέλος της οικογενείας, όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο 2, στοιχείο ε', της οδηγίας αυτής, ατόμου υπέρ του οποίου έχει ήδη αναγνωριστεί το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος δεν μπορεί να απαλλάσσεται από την προϋπόθεση που θέτει το άρθρο 4, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας κατά την οποία, προς αναγνώριση του καθεστώτος αυτού, ο υπήκοος τρίτης χώρας πρέπει να έχει διαμείνει νόμιμα και αδιάλειπτα εντός του οικείου κράτους μέλους κατά τα πέντε έτη που προηγήθηκαν της υποβολής της αιτήσεως αυτής.
- 2) Το άρθρο 13 της οδηγίας 2003/109, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2011/51, έχει την έννοια ότι δεν επιτρέπει σε κράτος μέλος να χορηγεί άδεια διαμονής επί μακρόν διαμένοντος ΕΕ σε μέλος της οικογενείας υπό την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο ε', της οδηγίας αυτής υπό προϋποθέσεις ευνοϊκότερες εκείνων τις οποίες προβλέπει η οδηγία αυτή.

(υπογραφές)